Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MELCHIOR WATHELET
esitatud 12. aprillil 2018[1]

Kohtuasi C-99/17 P

Infineon Technologies AG
versus

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus – Keelatud kokkulepped – Euroopa kiipkaardi kiipide Euroopa turg – Kahepoolsete kontaktide võrgustik vastuste kooskõlastamiseks hindade langetamist taotlevatele klientidele – Tõendite ehtsuse vaidlustamine – Kohtuliku kontrolli ulatus – Täielik pädevus

1. Käesolevas apellatsioonkaebuses palub Infineon Technologies AG (edaspidi „apellant“) tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 15. detsembri 2016. aasta otsuse Infineon Technologies *vs.* komisjon (T-758/14, ei avaldata, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2016:737), millega viimane jättis rahuldamata tema hagi, milles nõuti esimese võimalusena tühistada komisjoni 3. septembri 2014. aasta otsus C(2014) 6250 final ELTL artikli 101 ja EMP [Euroopa Majanduspiirkond] lepingu artikli 53 kohaldamise menetluse kohta (juhtum AT.39574 – Smart Card Chips) (edaspidi „vaidlusalune otsus“), ja teise võimalusena vähendada apellandile määratud trahvisummat.

2. Euroopa Kohtu palvel keskendutakse käesolevas ettepanekus kahele apellandi poolt apellatsioonkaebuse põhjenduses esitatud õiguslikule küsimusele. Need kaks küsimust puudutavad esiteks täieliku pädevuse teostamise tingimusi ja teiseks Euroopa Komisjoni poolt arvesse võetud tõendite ehtsuse vaidlustamist.

I. Õiguslik raamistik

A. Määrus nr°1/2003

3. Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta[2] artiklis 31 on sätestatud, et „Euroopa Kohtul on täielik pädevus läbi vaadata otsused, millega komisjon on määranud trahvid või karistusmaksed. Euroopa Kohus võib määratud trahvi või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada“.

1 Algkeel: prantsuse.

2 EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205.

B. Suunised trahvide arvutamiseks

4. Suunistes määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta [3] (edaspidi „Trahvide arvutamise suunised") on pealkirja „[Trahvi p]õhisumma kohandamine" all sätestatud:

„[…]

B. Kergendavad asjaolud

29. Trahvi põhisummat võidakse vähendada, kui komisjon leiab järgmisi kergendavaid asjaolusid:

– […]

– […]

– asjaomane ettevõtja esitab tõendid selle kohta, et tema osalemine rikkumises on sisuliselt tühine ning tõestab, et ajal, mil ta oli rikkumist kujutavate kokkulepete osaline, ta tegelikult kokkuleppeid ei täitnud, käitudes turul konkurentsi soodustavalt. Paljast fakti, et ettevõtja osales rikkumises lühemat aega kui teised, ei peeta kergendavaks asjaoluks, kuna seda arvestatakse juba põhisummas;

[…]".

II. Vaidluse taust

5. Vaidluse taust ja vaidlusaluse otsuse olulised osad on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–40. Need võib kokku võtta järgmiselt.

6. 22. aprillil 2008 informeerisid Renesas Technology Corp. ja tema tütarettevõtjad (edaspidi „Renesas") komisjoni keelatud kokkulepetest kiipkaardi kiipide sektoris, taotledes komisjoni teatise, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul [4] (edaspidi „koostööteatis") alusel kaitset trahvide eest. Teostanud ette teatamata kontrolle mitme selles sektoris tegutseva äriühingu ruumides ja esitanud neile palju teabenõudeid, algatas komisjon 28. märtsil 2011 Koninklijke Philips NV ja Philips France'i (edaspidi „Philips"), Renesase, Samsung Electronics CO., Ltd ja Samsung Semiconductor Europe GmbH (edaspidi ühiselt „Samsung") suhtes menetluse määruse nr 1/2003 artikli 11 lõike 6 alusel.

7. Aprillis 2011 astus komisjon Renesase, Samsungi ja Philpisiga läbirääkimistesse, et sõlmida kokkulepe komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määruse nr 773/2004, mis käsitleb [ELTL] artiklite [101] ja [102] kohaste menetluste teostamist komisjonis [5], artikli 10a tähenduses. Läbirääkimised peatati oktoobris 2012.

8. 18. aprillil 2013. aastal saatis komisjon Renesasele, Hitachile, Mitsubishi Electric Corp-ile, Samsungile, apellandile ja Philipsile vastuväiteteatise. Suuline ärakuulamine toimus 20. novembril 2013.

3 ELT 2006, C 210, lk 2.

4 ELT 2006, C 298, lk 17.

5 ELT 2004, L 123, lk 18.

9. 3. septembril 2014 võttis komisjon vastu vaidlusaluse otsuse. Selles otsuses leidis komisjon, et neli ettevõtjat, nimelt apellant, Philips, Renesas ja Samsung osalesid ühes ja vältavas ELTL artikli 101 lõike 1 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumises kiipkaartide kiipide sektoris, mis hõlmas EMPd (edaspidi „asjaomane rikkumine"). Asjaomane rikkumine vältas ajavahemikus 24. septembrist 2003 kuni 8. septembrini 2005, puudutades kiipkaartide kiipe, mida kasutatakse mobiiltelefonide SIM-kaartides, pangakaartides, isikutunnistuskaartides ja passides, tasulise televisiooni kaartides ja mitmesugustes teistes rakendustes.

10. Asjaomase rikkumise toimepanemise ajal iseloomustas kahest segmendist, täpsemalt kiibid SIM-kaartidele (kasutamiseks peamiselt mobiiltelefonides) ja kiibid muudele kaartidele kui SIM-kaardid (kasutatakse panganduses, samuti turvalisuse ja identifitseerimise otstarbel), koosnevat kiipkaardi kiipide turgu püsiv hinnalangus, kiipkaarditootjate peamiste klientide poolt avaldatav surve hindadele, nõudluse suurenemisest ja tehnoloogia pidevast arenemisest, samuti kliendiläbirääkimiste struktuurist tingitud pakkumise ja nõudluse tasakaalustamatus.

11. Asjaomane rikkumine põhines vaidlusaluse otsuse adressaatide kahepoolsetel kontaktidel kas kohtumiste või telefonivestluste vormis, mis aastatel 2003 ja 2004 toimusid iga nädal. Komisjoni hinnangul koordineerisid rikkumises osalejad oma hinnapoliitikat kiipkaardi kiipide sektoris suhtluse kaudu, mille eesmärk oli kujundada hindu, eelkõige peamistele klientidele pakutavate erihindade, miinimumhindade ja soovituslike hindade osas, vahetada arvamusi hinna liikumise osas järgmisel poolaastal ja tulevikuplaane hindade fikseerimise küsimuses, aga samuti tootmisvõimsuste ja nende kasutamise kohta, turu käitumise kohta tulevikus ning lepinguliste läbirääkimiste kohta ühiste klientidega. Nende salajaste kontaktide, mille nimekiri on esitatud vaidlusaluse otsuse tabelis 4, kalender jälgis majandustsükli kalendrit. Komisjon tuvastas kahepoolsete kontaktide vahelise seotuse nende eesmärgi ja asetleidmise aja alusel. Lisaks mainisid ettevõtjad selle suhtluse raames mõnikord avalikult teiste kahepoolsete kontaktide olemasolu asjaomases rikkumises osalenute vahel ja jagasid kogutud teavet konkurentide vahel.

12. Komisjon kvalifitseeris asjaomase rikkumise ühe ja vältava rikkumisena. Nimelt olid salajased kontaktid omavahel seotud ning üksteist täiendavad. Oma seotuse kaudu panustasid need konkuretsi kahjustava tulemuse saavutamisse ühise eesmärgiga tervikplaanis.

13. Komisjoni hinnangul olid Samsung, Renesas ja Philips teadlikud rikkumisest tervikuna. Seevastu vastutas apellant asjaomase rikkumise eest üksnes ulatuses, milles ta osales salajases tegevuses Samsungi ja Renesasega, arvestades, et puudusid tõendid selle kohta, et tal oleks olnud kontakte Philipsiga või et ta oleks subjektiivselt mõistnud, et ta osaleb kogu asjaomases rikkumises.

14. Lõpuks leidis komisjon, et ettevõtjate tegevuse eesmärk oli liidusisese konkurentsi piiramine ning sellel oli märkimisväärne mõju liikmesriikide ja EMP lepingu osaliste vahelisele kaubandusele.

15. Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 ja trahvide arvutamise suuniste alusel kohaldatava trahvi arvutamise kontekstis täpsustas komisjon, et asjaomane rikkumine pandi toime tahtlikult. Trahvi põhisumma arvutamisel võttis komisjon aluseks ettevõtjate poolt asjaomases rikkumises aktiivselt osalemise kuude jooksul realiseeritud kartelliga hõlmatud toodete tegelikul müügiväärtusel põhineva aastase müügi väärtuse. Komisjon kohaldas asjaomase rikkumise suhtes raskuskoefitsienti 16%. Ta võttis Philipsi puhul kestusena arvesse kestuse 11 kuud ja 17 päeva, apellandi puhul 18 kuud ja 7 päeva, Renesase puhul 23 kuud ja 2 päeva ning Samsungi puhul 23 kuud ja 15 päeva. Lisasumma arvutas ta koefitsiendi alusel 16% müügiväärtusest.

16. Võttes arvesse kergendavaid asjaolusid vähendas komisjon apellandi trahvisummat 20% põhjusel, et viimane vastutas asjaomase rikkumise eest vaid seoses osalemisega salajastes kokkulepetes Samsungi ja Renesasega, aga mitte Philipsiga. Koostööteatise alusel andis komisjon Renesasele kaitse trahvide eest ning vähendas Samsungile määratavat trahvisummat 30%.

17. Vaidlusaluse otsuse artiklis 1 tuvastas komisjon, et järgmised ettevõtted osalesid ühes ja vältavas ELTL artikli 101 lõike 1 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumises kiipkaardi kiipide sektoris, mis hõlmas EMPd:

– apellant 24. septembrist 2003 kuni 31. märtsini 2005, „kooskõlastamine Samsungi ja Renesasega" (artikkel 1, punkt a);

– Philips 26. septembrist 2003 kuni 9. septembrini 2004 (artikkel 1, punkt b);

– Renesas 7. oktoobrist 2003 kuni 8. septembrini 2005 (artikkel 1, punkt c), ja

– Samsung 24. septembrist 2003 kuni 8. septembrini 2005 (artikkel 1, punkt d).

18. Vaidlusaluse otsuse artiklis 2 määras komisjon trahvid summas 82 784 000 eurot apellandile (artikkel 2, punkt a), 20 148 000 eurot Philipsile (artikkel 2, punkt b), 0 eurot Renesasele (artikkel 2, punkt c) ja 35 116 000 eurot Samsungile (artikkel 2, punkt d).

III. Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

19. Üldkohtu kantseleisse 13. novembril 2014 saabunud hagis (edaspidi „tühistamishagi") palus apellant esimese võimalusena tühistada vaidlusalune otsus ja teise võimalusena vähendada talle määratud trahvisummat.

20. Hagi põhjenduseks esitas apellant kuus väidet. Vaidlustatud kohtuotsusega lükkas Üldkohus need väited tagasi ja jättis hagi täielikult rahuldamata.

21. Kahes esimeses Üldkohtule esitatud, kaitseõigusi ja hea halduse põhimõtet puudutavas väites kritiseeris apellant seda, kuidas menetluses käsitleti Samsungi 2012. aastal esitatud tõendit, milleks oli selle ettevõtja-sisene 3. novembri 2003. aasta e-kiri, mille ehtsuse ta ka vaidlustas.

22. Selles osas on Üldkohus esimese väite põhjenduseks esitatud teist argumenti hinnates vaidlustatud kohtuotsuse punktides 76–80 sisuliselt leidnud, et komisjon oleks pidanud haldusmenetluse käigus teavitama apellanti oma „teaduslikust hinnangust" selle kirja ehtsuse kohta. Nimelt on nende hinnangute näol tegemist süüstavate tõenditega, kuivõrd nende alusel jõudis komisjon järeldusele, et kõnealune kiri on käsitatav usaldusväärse tõendina selle kohta, et apellant osales asjaomases rikkumises. Siiski leidis Üldkohus selle otsuse punktis 85, et nendest hinnangutest apellandi teavitamata jätmine ei mõjutanud tulemust, milleni komisjon vaidlusaluses otsuses jõudis, mistõttu lükkas ta selle kohtuotsuse punktis 86 tagasi ka apellandi argumendi.

23. Mis puutub apellandi poolt Samsungi töötaja avalduse tõendusliku väärtuse vaidlustamisse põhjendusega, et Korea Vabariigis ei ole ebaõige avalduse tegemine kuritegu ja et pärast tehingu ebaõnnestumist oli Samsungil eriline huvi „ilustada fakte", siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93 sisuliselt, et Samsung, olles esitanud taotluse koostööteatise alusel, riskis ebaõige avalduse tegemise korral võimalusega kaotada selle koostöö eelised.

24. Üldkohus lükkas tagasi ka apellandi poolt teise väitega seoses esitatud argumendi, mis põhineb sellel, et tõendite puudumisel 3. novembri 2003. aasta e-kirja ehtsuse kohta oleks komisjon pidanud nõudma sõltumatu ekspertiisi läbiviimist. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 118 põhjendab Üldkohus oma vastust sellele argumendile sellega, et komisjonil on teatud kaalutlusõigus otsustamaks, milliseid täiendavaid meetmeid võtta, ning käesoleval juhul ei ole apellant tõendanud, et arvestades talle esitatud ekspertiisarvamusi ja tema enda teaduslikke hinnanguid, oleks selline nõue õigustatud.

25. Käsitledes kolmandat väidet, mis puudutas ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumist ja jagunes neljaks osaks, uuris Üldkohus täpsemalt apellandi väiteid seoses Samsungi poolt esitatud tõendite usaldusväärsuse puudumise ja apellandi poolt rikkumise toimepanemise tõendatusega.

26. Sellega seoses analüüsis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 143–158 argumente, millega apellant seadis oma kolmanda väite teises osas kahtluse alla Samsungi esitatud tõendite usaldusväärsuse.

27. Esiteks jättis Üldkohus selle kohtuotsuse punktides 143 ja 144 need argumendid alusetuna kõrvale põhjusel, et isegi kui oletada, et Samsungi ei saaks pidada usaldusväärseks tunnistajaks ja tuleks kõrvale jätta kõik tema esitatud avaldused ja dokumentaalsed tõendid, ei seaks see kahtluse alla komisjoni hinnangut, mis põhineb avaldustel ja dokumentaalsetel tõenditel, mille esitas Renesas ja mille kohaselt on apellant viimasega omanud konkurentsi kahjustavaid kontakte nagu see, mis toimus 31. märtsil 2005. aastal. Üldkohus viitas seejuures oma kohtuotsuse punktidele 193–201, olles täpsustanud, et selle otsuse punktides 197–206 analüüsis ja lükkas Üldkohus tagasi apellandi argumendid, millega viimane vaidlustas selle suhtluse toimumise.

28. Teiseks analüüsis Üldkohus „täiendavalt" ja lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 145–157 tagasi apellandi etteheited, millega ta vaidles vastu Samsungi kui tunnistaja usaldusväärsusele ning tema avalduste ja esitatud tõendite usaldusväärsusele.

29. Sellega seoses, esiteks, on Üldkohus nimelt märkinud, et kuivõrd apellant ei vaidlustanud komisjoni hinnangut, mille kohaselt Samsungi tehtud avaldusi ja esitatud tõendeid kinnitasid teised kartelli liikmed, eelkõige Renesas ja NXP[6], siis tuleb kõik argumendid, millega seatakse kahtluse alla Samsungi kui tunnistaja usaldusväärsus, tulemusetuse tõttu tagasi lükata (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 146–149). Teiseks vastas Üldkohus apellandi etteheidetele, mis puudutasid komisjoni poolt 3. ja 7. novembril 2003 aset leidnud kontaktide toimumist kinnitavate tõendite usaldusväärsust (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 152–157).

30. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 159–208 analüüsis Üldkohus selle väite põhjenduste kolmandat osa, mis puudutas ELTL artikli 101 rikkumise tõendatust. Apellandi väitel ükski 11 kontaktist, mis tal oma konkurentidega oli, seda sätet ei rikkunud. Selles osas täpsustas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160, et „hageja ei vaidlusta komisjoni hinnangut, mille kohaselt lepiti hinnad kokku põhimõtteliselt igal aastal, nagu see ilmneb aruteludest, milles hageja osales. Nendel asjaoludel piisab, kui analüüsida aastate 2003–2005 osas, kas hageja osales kõigil nendel kolmel aastal ühel või ka kahel konkurentsivastasel arutelul Samsungi või Renesasega, et järeldada, kas ELTL artiklit 101 rikuti või mitte."

31. Nendel asjaoludel pidas Üldkohus võimalikuks esmalt analüüsida viit kontakti apellandi ja Samsungi või Renesase vahel, täpsemalt suhtlemist 24. septembril 2003 (esimene kontakt), 3. novembril 2003 (teine kontakt), 18. märtsil 2004 (kuues kontakt), 1.–8. juunini 2004 (seitsmes kontakt) ja 31. märtsil 2005 (11. kontakt), millest esimene ja viimane tähistavad komisjoni hinnangul vastavalt apellandi asjaomases rikkumises osalemise algust ja lõppu.

32. Üldkohtu arvates üksnes juhul, kui nende viie kohtumise pinnalt ei olnud võimalik asjaomase rikkumise toimumist kindlaks teha, tuli edasi analüüsida, kas teised kontaktid, sealhulgas 17. novembril 2003 toimunu, mille osas apellant väidab, et need ei olnud ebaseaduslikud, võimaldavad või mitte rikkumise asetleidmist kindlaks teha.

33. Seejärel analüüsis Üldkohus ja lükkas tagasi kõik nende viie kohtumise kohta apellandi poolt esitatud argumendid.

6 Vaidlustatud kohtuotsusest ilmneb, et NXP võttis Philipsi tegevuse üle alates oma asutamisest 29. septembril 2006. Komisjoni hinnangul NXP asjaomases rikkumises ei osalenud.

34. Täpsemalt, mis puudutab vaidlustatud kohtuotsuse punktides 161–176 analüüsitud 24. septembril 2003 apellandi ja Samsungi vahel toimunud suhtlust, siis leidis Üldkohus esiteks oma kohtuotsuse punktides 164–166, et teabevahetus, mis puudutas hindu, olemasolevaid ja tulevasi tootmisvõimsusi ning tehnoloogia arengut on olemuselt selline, mis mõjutab otseselt konkurentide äristrateegiat, eriti turul, kus pakkumine ja nõudlus on kontsentreerunud. Üldkohus täpsustas selle otsuse punktis 168, et ükski apellandi poolt esitatud põhjendus ei võimalda seada kahtluse alla järeldust, et vähemalt tema ja Samsung olid vahetanud teavet kavandatavate hindade kohta järgneval aastal.

35. Teiseks, nimetatud kohtuotsuse punktides 173–175 määratles Üldkohus rikkumise sellise, tema hinnangul tundliku teabe vahetuse eesmärgil põhineva rikkumisena, arvestades asjaomase turu majanduslikku ja õiguslikku olukorda, nagu see on esitatud vaidlusaluse otsuse põhjenduses 59 ja mida apellant Üldkohtus ei vaidlustanud.

36. Mis puudutab täpsemalt arutelusid tootmisvõimsuste üle, siis lisas Üldkohus sama kohtuotsuse punktis 176, et esiteks, kuna komisjon oli määratlenud põhjused, miks tema hinnangul oli teabevahetus tootmisvõimsuste kohta, arvestades turu iseärasusi, konkurentsi piiravat laadi, ei pidanud ta asjasse puutuva tegevuse rikkumisena kvalifitseerimiseks tõendama konkurentsivastast mõju turule. Teiseks, isegi kui oletada, et teabevahetusest seoses tootmisvõimsustega üksi ei piisa järelduse tegemiseks, et esines eesmärgil põhinev rikkumine, ei muuda see Üldkohtu hinnangul asjaolu, et apellant ei vaidlustanud komisjoni õiget järeldust, et infovahetus tulevaste hindade kohta kujutas endast eesmärgil põhinevat rikkumist.

37. Seoses 3. novembril 2003 apellandi ja Samsungi vahel toimunud kontaktiga, mida on analüüsitud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 177–185, märkis Üldkohus esiteks, et apellant ei ole tõendanud, et komisjoni esitatud objektiivsed põhjused, õigustamaks sama kuupäevaga e-kirjast erinevate versioonide olemasolu, mille ehtsuse apellant vaidlustas, oleksid ekslikud. Igal juhul on olemas piisav kaudsete tõendite kogum, mis tuleneb teistest tõenditest, mis kinnitavad, et selles kirjas nimetatud ebaseaduslikud arutelud toimusid. Üldkohus analüüsis Renesase töötaja 7. oktoobri 2003. aasta kirja ja Samsungi töötaja 7. novembri 2003. aasta kirja (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 181–183).

38. Teiseks, vastusena argumendile, mille kohaselt ei olnud 3. novembril 2003 toimunud kontakt käsitletav eesmärgil põhineva konkurentsipiiranguna, leidis Üldkohus, et piisab, kui märkida, et komisjon ei pidanud tõendama iga ebaseadusliku arutelu kohta, et see kujutab endast sellist piirangut, kui ta tõendab ära, et tervikuna oli selline tegevus käsitletav eesmärgil põhineva konkurentsipiiranguna (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 185).

39. Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 192–196 tagasi apellandi esitatud argumendid, mis puudutasid 1.–8. juunini 2004 apellandi ja Samsungi vahel toimunud suhtlemist. Viitega vaidlusaluse otsuse põhjendusele 216 tugines ta Samsungilt saadud dokumendile, et tõendada tundliku teabe vahetamise toimumist.

40. Eespool nimetatud viie kontakti analüüsi põhjal järeldas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 207, et „komisjon ei ole eksinud, kui ta järeldas, et hageja oli osalenud konkurentsivastastes aruteludes Samsungi ja Renesasega ajavahemikus 24. septembrist 2003 kuni 31. märtsini 2005".

41. Vastuseks apellandi esitatud kolmanda väite neljandale osale, mis on seotud sellega, et rikkumise jagamatut olemust arvestades on Üldkohtul, kui ta asub seisukohale, et eelkõige 3. ja 17. novembri 2003. aasta kontaktid ei olnud konkuretsi piiravad, võimalik tühistada vaidlusalune ostus üksnes tervikuna, leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 211, et „nagu juba [vaidlustatud kohtuotsuse] punktis 160 märgitud, ei ole hageja vaidlustanud asjaolu, et vastava turu osas lepiti kokku hinnad üldjuhul igal aastal. Kuivõrd on juba tuvastatud, et komisjon ei eksinud, kui ta tuvastas hageja osaluse viies seadusvastases kontaktis aastatel 2003–2005, siis võimalus, et ta järeldas valesti, et teised kontaktid, nagu 17. novembril 2003 toimunu ei olnud tegelikult konkurentsireeglitega kooskõlas,

ei muudaks järeldust, mille kohaselt on hageja osalenud ühes ja vältavas rikkumises nende kolme aasta jooksul. Seetõttu erinevalt sellest, mida väitis hageja kohtuistungil, isegi kui teiste kontaktidega peale nende viie eelnimetatu ei rikutud ELTL artiklit 101, on komisjon sellegipoolest piisavalt tõendanud, et ta osales asjaomases rikkumises."

42. Seonduvalt neljanda väitega, mille apellant esitas teise võimalusena ja mis puudutas mõiste „üks ja vältav rikkumine" väära kohaldamist komisjoni poolt, on Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 215 esitanud kokkuvõtvalt vaidlusaluse otsuse põhjendused 285–315. Kohus meenutas selle kohtuotsuse punktides 216–223 kohtupraktikat, mis käsitleb rikkumise asetleidmise tuvastamist ja ettevõtja rikkumises osalemise kindlakstegemist.

43. Seda kohtupraktikat silmas pidades analüüsis Üldkohus järgnevalt viit apellandi väidet. Eelkõige lükkas Üldkohus esiteks vaidlustatud kohtuotsuse punktides 226–232 tagasi etteheite vaidlusaluse otsuse vastuolulisuse kohta. Analüüsinud selle otsuse põhjendusi ja resolutiivosa, asus Üldkohus seisukohale, et „kui oma [otsuse] resolutiivosas on komisjon järeldanud – tegemata seejuures vahet selle otsuse nelja adressaadi vahel –, et kõik nad osalesid asjaomases rikkumises, siis selle otsuse põhjendavast osast järeldub kahtlusteta, et komisjon on leidnud, et need ettevõtjad osalesid ühes ja vältavas rikkumises, ilma et see mõjutaks asjaolu, et erinevalt kolmest ülejäänud ettevõttest ei saanud hagejat pidada vastutavaks kogu asjaomase rikkumise eest" (selle kohtuotsuse punkt 229). Samas, tõlgendades vaidlusaluse otsuse resolutiivsosa, arvestades ka selle põhjendusi, otsustas Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 231, et „resolutiivsosa tuleb mõista selliselt, et erinevalt teistest [vaidlusaluse] otsuse adressaatidest ei omista [komisjon] hagejale vastutust kogu asjaomase rikkumise eest, kuid peab teda vastutavaks selle rikkumise eest osas, mis puudutab tema ebaseaduslikke kontakte Samsungi ja Renesasega. Kui [vaidlusaluse] otsuse resolutiivosas esinebki sõnastuslikke ebakõlasid, […] ei tähenda see siiski, et selle otsuse resolutiivsosa oleks vastuolus selle põhjendustega".

44. Teiseks, selle kohtuotsuse punktides 236–240 on Üldkohus samuti lükanud tagasi võrdse kohtlemise põhimõtte ja trahvi arvutamisel proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele tugineva väite. Nimelt lükkas ta selle kohtuotsuse punktis 239 tagasi vastuväite trahvi vähendamisele 20% ulatuses komisjoni poolt kergendavate asjaolude alusel, arvestades tema piiratud osalemist asjaomases rikkumises põhjendusel, et „hageja ei esita ühtegi konkreetset põhjendust, mis annaks alust järeldada, et 20% vähendamine ei ole käesolevas asjas proportsionaalne, arvestades asjaolu, et ta osales asjaomases rikkumises vaid osaliselt".

45. Trahvi arvutamist analüüsis Üldkohus veel kord seoses apellandi poolt esitatud viienda ja kuuenda väitega.

46. Analüüsides viiendat väidet, mis puudutas viga trahvisumma määramisel, sest apellant ei osalenud kontaktides, mis puudutasid muid kiipe kui SIM-kiip, märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 255–259 esiteks, et nende kiipide hinnad tulid jutuks suhtlemisel Samsungiga 24. septembril 2003 ja et apellandi argumendid ei võimalda seda kahtluse alla seada (selle kohtuotsuse punktid 255 ja 256). Teiseks lisas Üldkohus, et „igal juhul […] ei ole apellant oma menetlusdokumentides esitanud mingeid argumente, milles vaieldaks vastu komisjoni poolt [vaidlusaluse] otsuse põhjenduses 221 ja tema seisukohtades esitatud hinnangule, et on olemas seos SIM-kiipide ja muude kui SIM-kiipide vahel" (nimetatud kohtuotsuse punkt 257) ning ta lükkas edutuna tagasi apellandi argumendi selle kohta, et need kahte tüüpi kiibid ei kuulu samale tooteturule (sama kohtuotsuse punkt 258).

47. Seonduvalt kuuenda väitega, et komisjon on rikkunud trahvide arvutamise suuniseid ning proportsionaalsuse põhimõtet, leidis Üldkohus eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktis 270, et apellandile määratud trahv ei ole vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega. Sisuliselt rajas Üldkohus selle järelduse kohtuotsuse punktis 269 esitatud põhjendustele, et apellandile määratud trahvi summa

on põhjendatud tema oluliselt suuremate käivetega kui teistel karistatud ettevõtetel ja see kajastab lihtsalt tema rikkumises osalemise majanduslikku tähtsust, olles täpsustanud, et see osa kogukäibest, mis realiseeriti rikkumise esemeks olevate toodete müügist, näitab kõige paremini rikkumise majanduslikku tähtsust.

IV. Poolte nõuded ja menetlus Euroopa Kohtus

48. Apellatsioonkaebuses palub apellant Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– tühistada vaidlusalune otsus osas, milles see puudutab apellanti;

– teise võimalusena vähendada apellandile vaidlusaluse otsuse põhjenduse 457 punktiga a määratud trahvi 82 874 000 eurot sobiva suuruseni;

– teise võimalusena saata kohtuasi tagasi Üldkohtule uueks arutamiseks, ja

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

49. Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus rahuldamata;

– teise võimalusena jätta rahuldamata apellandile määratud trahvi vähendamise nõue, ja

– mõista kohtukulud välja apellandilt.

V. Apellatsioonkaebuse analüüs

50. Apellatsioonkaebuse põhjenduseks esitab apellant kolm väidet, mis vastavad sisuliselt apellatsioonkaebuse punktis 2 sõnastatud kolmele „õiguslikule küsimusele“. Esimeseks väiteks on, et rikutud on ELTL artiklit 263, kuivõrd kohtulik kontroll oli mittetäielik ja valikuline. Selle väite raames on tõstatatud konkreetne küsimus mõnede tõendite ehtsuse ja sellest tuleneva tagajärgede kohta tõendamiskoormise seisukohast. Esimene väide on lahutamatult seotud kolmanda väitega, mille kohaselt on rikutud õigusnorme apellandile määratud trahvi arvutamisel ja järgitud ei ole täieliku pädevuse põhimõtet. Lõpuks, teine väide puudutab ELTL artikli 101 kohaldamist ja täpsemalt mõisteid „eesmärgil põhinev piirang“ ning „üks ja vältav rikkumine“.

51. Õiguslikud küsimused, mille käsitamist soovis Euroopa Kohus käesolevas ettepanekus näha, on arutuse all esimese väite kahes esimeses osas seostatuna kolmanda väitega. Tegelikult, nagu see on märgitud ka käesoleva ettepaneku punktis 2, on need seotud esiteks tõhusa kohtuliku kontrolliga, mis käesoleval juhul seondub täieliku pädevuse teostamisega, ja teiseks komisjoni poolt esitatud tõendite ehtsuse vaidlustamisega.

A. Tõhus kohtulik kontroll ja täielik pädevus (esimese väite esimene osa seostatuna kolmanda väitega)

1. Poolte argumendid

52. Oma apellatsioonkaebuse esimese väite esimeses osas vaidlustab apellant täpsemalt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160 toodud järelduse, mis on lähtepunktiks kontrollile, mis apellandi hinnangul oli ebapiisav.

53. Sisuliselt heidab ta Üldkohtule ette seda, et viimane kontrollis üksnes viit üheteistkümnest väidetavalt ebaseaduslikust kontaktist, mille komisjon oli tuvastanud, kuigi apellant oli need kõik vaidlustanud. Komisjoni hinnangute ebaõigsus ühe või teise vaidlustatud kontakti osas oleks aga pidanud tooma kaasa komisjoni poolt vaidlusaluses otsuses esitatud järelduste tühistamise.

54. Apellant leiab seega, et kohtulik kontroll, mida Üldkohus teostas vastavalt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160 toodud tingimustele, oli mittetäielik ja valikuline, olles seetõttu vastuolus ELTL artikliga 263. Kuna kohtulik kontroll oli ainult osaline, on ka vaidlustatud kohtuotsuse põhjendus puudulik.

55. Pealegi on kontaktid, mida analüüsiti, ebapiisavad selleks, et need toetaksid järeldust ühe ja vältava rikkumise kohta apellandi poolt.

56. Lõpuks ei luba selline valikuline kontroll Üldkohtul ka täielikult hinnata väidetava rikkumise raskust ega piisavalt kontrollida määratud trahvi. Viimast argumenti korratakse ja täiendatakse apellatsioonkaebuse kolmanda väite raames, mis puudutab Üldkohtu poolt õigusnormide rikkumist trahvi määramisel.

57. Komisjon peab kõiki apellandi argumente alusetuks.

58. Mis puudutab täpsemalt vaidlustatud kohtuotsuse punkti 160 osas tehtud kriitikat, siis on komisjon seisukohal, et kuivõrd apellant ei ole vaidlustanud järeldust, mille kohaselt kiipide hindu kooskõlastati põhimõtteliselt igal aastal, võis Üldkohus piirduda sellega, et ta kontrollib, kas apellant osales ajavahemikus 2003–2005 igal aastal vähemalt ühes konkurentsivastases kontaktis. Nimelt piisab, kui konkurentsivastaste kontaktide majanduslik mõju jätkub ka pärast nende toimumist. Neil asjaoludel ei pidanud Üldkohus põhjendama oma valikut analüüsida viit kontakti ja mitte analüüsida apellandi osalemist kuues ülejäänud kontaktis. Selles osas ei ole apellandil õigustatud huvi saada selgitusi.

59. Lisaks, erinevalt sellest, mida arvab apellant, ei takistanud Üldkohtu valik tal hinnata õigesti rikkumise raskuse ja trahvi suurusega seonduvaid argumente.

2. Analüüs

a) ELTL artiklite 101 ja 102 kohaldamise menetluses tehtud komisjoni otsuste kohtuliku kontrolli kaks külge

60. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160 märgib Üldkohus, et apellant ei ole vaidlustanud komisjoni hinnangut, et kiipide hindu kooskõlastati põhimõtteliselt igal aastal. Sellele tõdemusele tuginedes otsustas ta, et „piisab kui analüüsida aastate 2003–2005 osas, kas hageja osales nendest kolmest aastast igal aastal ühel või ka kahel konkurentsivastasel arutelul Samsungi või Renesasega, et järeldada, kas ELTL artiklit 101 rikuti või mitte. Nendel asjaoludel [pidas] Üldkohus võimalikuks esmalt analüüsida viit kontakti apellandi ja Samsungi või Renesase vahel […], millest esimene ja viimane tähistavad komisjoni hinnangul vastavalt apellandi poolt asjaomases rikkumises osalemise algust ja lõppu. Üksnes

juhul, kui nende viie kohtumise pinnalt ei ole võimalik asjaomase rikkumise toimumist kindlaks teha, tuleks edasi analüüsida, kas teised kontaktid, nagu 17. novembril 2003 toimunu, mille osas apellant väidab oma menetlusdokumentides ja kohtuistungil, et need ei olnud ebaseaduslikud, võimaldavad või mitte rikkumise toimepanemise tuvastada".

61. Üldkohus, nõustudes komisjoni järeldustega viie kontakti osas, mida ta oli otsustanud kontrollida, kinnitas apellandi osalemist asjaomases rikkumises, ilma et ta oleks analüüsinud teiste kontaktide osas esitatud argumente.

62. Nimelt leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 211, et „kuna komisjon ei eksinud, kui ta tuvastas hageja osaluse viies seadusvastases kontaktis aastatel 2003–2005, siis võimalus, et ta järeldas valesti, et teised kontaktid, nagu 17. novembril 2003 toimunu, ei olnud tegelikult konkurentsireeglitega kooskõlas, ei muudaks järeldust, et hageja on osalenud ühes ja vältavas rikkumises nende kolme aasta jooksul. Seetõttu, erinevalt sellest, mida väitis hageja kohtuistungil, isegi kui teiste kontaktidega peale nende viie eelnimetatu ei rikutud ELTL artiklit 101, on komisjon sellegipoolest õiguslikult piisavalt tõendanud, et ta osales asjaomases rikkumises".

63. Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 160 on seega apellandi etteheidete kese. Vastupidi „valikule", mille ta selles vaidlustatud kohtuotsuse punktis tegi, oleks Üldkohus pidanud jätkama kõikehõlmava kontrolliga kõikide apellandi poolt vaidlustatud kontaktide üle.

64. ELTL artiklite 101 ja 102 kohaldamise menetluses tehtud komisjoni otsuste kohtuliku kontrolli süsteem koosneb kahest osast. Esiteks on tegemist „klassikalise" institutsiooni õigusakti õiguspärasuse kontrolliga, mis on ette nähtud ELTL artiklis 263, ja teiseks võib ELTL artikli 261 ja hageja nõude alusel sellele lisanduda täieliku pädevuse teostamine komisjoni poolt selles valdkonnas määratud karistuste suhtes.[7]

b) Õiguspärasuse kontrolli ulatus

65. Käesolevas asjas tuvastas komisjon vaidlusaluses otsuses ühe ja vältava rikkumise toimepanemise. Sellist rikkumist võib määratleda identse eesmärgi tõttu, milleks on ühisturu piires konkurentsi kahjustamine, kui ühte „tervikplaani" sobituvatest tegudest koosnevat jätkuva tegevuse tulemust, olgugi et üks või mitu osategu võivad ka iseenesest ja eraldi võetuna kujutada endast ELTL artikli 101 rikkumist. Sellise rikkumise puhul on komisjonil õigus need teod isikule süüks panna rikkumises kui tervikus osalemise eest.[8]

66. Lisaks on Euroopa Kohus märkinud, et „ettevõtja, kes osales ühes mitmeosalises rikkumises oma käitumisega, mis vastab konkurentsivastase eesmärgiga kokkuleppe mõistele või kooskõlastatud tegevusele [ELTL artikli 101 lõike 1] tähenduses ning mille eesmärk oli aidata kaasa rikkumise toimepanemisele tervikuna, võib olla ühtlasi vastutav sama rikkumise raames teiste ettevõtjate poolt toime pandud tegude eest kogu selle aja jooksul, mil ta selles rikkumises osales".[9]

7 Vt selle kohta 10. juuli 2014. aasta kohtuotsus Telefónica ja Telefónica de España *vs.* komisjon (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punkt 42); 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Galp Energía España jt *vs.* komisjon (C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 71) ning 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Aloys F. Dornbracht *vs.* komisjon (C-604/13 P, EU:C:2017:45, punkt 52).

8 Vt selle kohta 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, punkt 258); 6. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, punkt 41) ning 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus, Team Relocations jt *vs.* komisjon (C-444/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:464, punkt 49).

9 6. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, punkt 42) ja 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Team Relocations jt *vs.* komisjon (C-444/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:464, punkt 50).

67. Sellise ühe ja vältava rikkumise asjaoludel pidas Üldkohus võimalikuks vaidlusalust otsust kohtulikult kontrollida nii, et ta piirdub oma analüüsis selle kontrollimisega, kas apellant osales „ühel või ka kahel konkurentsivastasel arutelul nendest kolmest aastast igal aastal [(see tähendab aastatel 2003–2005)]“ [10], määratledes ka kontaktid, mis tähistavad komisjoni hinnangul apellandi asjaomases rikkumises osalemise algust ja lõppu.

68. Kuna Üldkohus märkis selle valiku alusena, et apellant ei vaidlustanud komisjoni hinnangut, mille kohaselt lepiti hinnad kokku põhimõtteliselt igal aastal, ei näe ma siin ka asjaomase rikkumise tunnuste moonutamist.

69. Tegelikult asjaolu, et ettevõtja ei osalenud kartelli kõigis osategudes või et tal oli väike roll nendes tegudes, milles ta osales, ei oma nimelt tähtsust selle tuvastamisel, kas ta on rikkumise toime pannud; neid asjaolusid tuleb arvesse võtta üksnes rikkumise raskuse hindamisel ja vajaduse korral trahvisumma kindlaksmääramisel. [11] Seega oli Üldkohtul õigus õiguspärasuse kohtuliku kontrolli staadiumis piirduda oma analüüsis viie konkurentsivastase aruteluga, mis jagunesid rikkumise kolmeaastase perioodi peale.

70. Tõsi, apellant vaidlustab esimese väite viiendas osas Üldkohtu esmase järelduse, et hinnakokkulepped olid aastapõhised. [12] Kuid see argument ei näi mulle vastuvõetav, sest sellise vea küsimust ei ole Üldkohtus tõstatatud, kuigi komisjon rajas oma vaidlusaluse otsuse sõnaselgelt asjaolule, et kiipkaardi kiipide hinnad lepiti kokku põhimõtteliselt igal aastal. [13] Igal juhul on see [argument] põhjendamatu, kuivõrd apellant ei ole moonutamist tõendanud. Täpsustades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160, et „hinnad lepiti kokku *põhimõtteliselt* igal aastal“ [14], ei ole Üldkohus kindlasti sidunud hindade kokkuleppeid eksklusiivselt aastase perioodiga.

c) Täieliku pädevuse ulatus

71. Seevastu näib küsimus Üldkohtu kohtuliku kontrolli ulatusest ELTL artiklite 101 ja 102 kohaldamise menetluses tehtud komisjoni otsuste üle kohtuliku kontrolli süsteemi teise aspekti seisukohast põhinevat erinevatel alustel.

72. Nimelt, nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 64 juba märkisin, võib ELTL artiklis 263 ette nähtud õiguspärasuse kontrollile konkurentsiõiguse valdkonnas komisjoni määratud karistuste puhul lisanduda täieliku pädevuse teostamine ELTL artikli 261 ja hageja nõude alusel. [15]

10 Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 160.

11 Vt selle kohta 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, punkt 86) ja 6. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, punkt 45).

12 Vt apellatsioonkaebuse punktid 57 ja 58.

13 Vt asjaolude kirjelduses, vaidlusaluse otsuse punktid 38–41; sündmuste kirjelduses (kartelli ülesehituse põhialused), vaidlusaluse otsuse punktid 68, 76 ja 77; ELTL artikli 101 kohaldamise osas käesolevas asjas, vaidlusaluse otsuse punktid 246 ja 297. Uute väidete vastuvõetamatuse kohta vt 12. mai 2016. aasta kohtuotsus Bank of Industry and Mine *vs.* nõukogu (C-358/15 P, ei avaldata, EU:C:2016:338, punkt 91).

14 Kohtujuristi kursiiv.

15 Sellise nõude olemasolu ei ole käesolevas asjas minu arvates vaieldav. Nimelt, paludes Üldkohtul tühistada talle määratud trahv või seda vähenda on apellant vaieldamatult nõudnud Üldkohtul teostada täielikku pädevust (vt eelkõige tema tühistamishagi punktid 189 ja 192). Vt selle kohta 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus FSL jt *vs.* komisjon (C-469/15 P, EU:C:2017:308, punkt 72) ja kohtujurist Sharpstoni ettepanek kohtuasjas KME Germany jt *vs.* komisjon (C-272/09 P, EU:C:2011:63, punkt 78).

73. Samas, kuigi täieliku pädevuse teostamist ei saa nõuda iseseisvas hagis, peab seda teostama siiski õiguspärasuse kontrollist lahutatult.[16] Teisisõnu ei tähenda see, et õiguspärasuse kontrolli käigus seadusvastasust ei tuvastatud, et täieliku pädevuse raames konkreetset kontrolli teostada ei tule.[17] Nagu käesoleva ettepaneku punktis 69 meenutatud, tuleb just selle teise kontrolli käigus arvesse võtta asjaolu, et ettevõtja ei osalenud kartelli kõigis osategudes või et tal oli väike roll nendes tegudes, milles ta osales.

74. Nimelt on nüüdseks kindlalt välja kujunenud seisukoht, et „harta artikli 47 tähenduses täieulatusliku kohtuliku kontrolli nõuete täitmiseks seoses trahviga peab liidu kohus ELTL artiklites 261 ja 263 ette nähtud pädevuse teostamisel analüüsima iga *õiguslikku või faktilist* etteheidet, millega soovitakse tõendada, et trahvisumma ei ole kooskõlas rikkumise raskuse ja kestusega".[18]

75. Põhjaliku kontrolli nõue on selgitatav ka „karistuse" individualiseerituse ja astmelisuse põhimõtetega, mis on kohtujurist Tizzano sõnul mis tahes karistussüsteemi – nii haldus- kui karistusõiguse raames – kaks peamist põhimõtet[19] ning konkurentsiõiguse valdkonnas trahvisummade määramisega seotud Euroopa Kohtu praktika lahutamatu osa.

76. Nimelt on Euroopa Kohus järjekindlalt otsustanud, et trahvisummade määramisel „on vaja arvesse võtta rikkumise kestust ja *kõiki muid tegureid, mis võivad mõjutada rikkumise raskuse hinnangut, nagu iga ettevõtja käitumine ja roll kooskõlastatud tegevuse kehtestamisel*, kasu, mida ettevõtjad võisid tegevusest saada, nende suurust ja asjasse puutuvate kaupade väärtust ning ohtu, mida seda liiki rikkumised liidule kujutavad".[20]

77. See peab nii olema seetõttu, et Euroopa Kohtu hinnangul „peab rikkumise raskust hindama individuaalselt".[21]

78. Minu arvates ei saa seega Üldkohut vabastada kohustusest teostada teine osa kohtulikust kontrollist, välja arvatud juhul, kui asjaolud, mis trahvisumma määramiseks on esitatud, on identsed nendega, millel põhinevad argumendid, mis esitati õiguspärasuse kontrolli raames, *tingimusel, et nendel asjaoludel rajanevad väited lükkas Üldkohus asjas kõik tagasi*.[22]

79. Mulle tundub aga, et käesoleval juhul ei ole seda teist tingimust järgitud, kuna Üldkohus tegi õiguspärasuse kontrolli raames valiku kontrollida üheteistkümnest kontaktist, mille kohta apellant esitas üksikasjalikud vastuväited, üksnes viit.

16 Vt selle kohta Muguet-Poullennec, G., „Sanctions prévues par le règlement n° 1/2003 et droit à une protection juridictionnelle effective: les leçons des arrêts *KME* et *Chalkor* de la CJUE", *Revue Lamy de la Concurrence*: *droit, économie, régulation*, 2012, nr 32, lk 57–78.

17 Vt selle kohta Van Cleynenbreugel, P., „Constitutionalizing Comprehensively Tailored Judicial Review in EU Competition Law", *The Columbia Journal of European Law*, 2012, lk 519–545, eriti lk 535 ja 536; Forrester, I. S., „A challenge for Europe's judges: the review of fines in competition cases", *European Law Review*, 2011, kd. 36, nr 2, lk 185–207, eriti lk 195.

18 10. juuli 2014. aasta kohtuotsus Telefónica ja Telefónica de España *vs.* komisjon (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punkt 200; kohtujuristi kursiiv). Vt selle kohta samuti 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus FSL jt *vs.* komisjon (C-469/15 P, EU:C:2017:308, punkt 75). Õiguskirjanduses rõhutatakse, et nõue teostada kõikide vaidlustatud asjaolude põhjalik ja täieulatuslik analüüs tuleneb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 47 ja on seega osa põhiõigusest tõhusale kohtulikule kaitsele (vt selle kohta Wesseling, R. ja van der Woude, M., „The Lawfulness and Acceptability of Enforcement of European Cartel Law", *World Competition*, 35, 2012/4, lk 573–598, eriti lk 582). Nõude kohta seoses õigusega tõhusale kohtulikule kaitsele konkurentsiõiguses vt ka Van Cleynenbreugel, P., „Constitutionalizing Comprehensively Tailored Judicial Review in EU Competition Law", *The Columbia Journal of European Law*, 2012, lk 519–545, eriti lk 5; Bellis, J.-Fr. „La charge de la preuve en matière de concurrence devant les juridictions de l'Union européenne", Mahieu, St. (dir.), „*Contentieux de l'Union européenne. Questions choisies*", Bruxelles, Larcier, coll. Europe(s), 2014, lk 217–233, eriti lk 217 ja 218).

19 Vt kohtujurist Tizzano ettepanek kohtuasjas Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon (C-189/02 P, EU:C:2004:415, punkt 130).

20 7. juuni 1983. aasta kohtuotsus Musique Diffusion française jt *vs.* komisjon (100/80–103/80, EU:C:1983:158, punkt 129; kohtujuristi kursiiv). Vt hilisemat 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsust Chalkor *vs.* komisjon (C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 56).

21 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Team Relocations jt *vs.* komisjon (C-444/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:464, punkt 102).

22 Vt selle kohta 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Aloys F. Dornbracht *vs.* komisjon (C-604/13 P, EU:C:2017:45, punktid 55 ja 56).

80. Tõsi, apellandi esitatud hagi selles osas, mis puudutas trahvi vähendamise nõuet, tugines ta komisjoni järeldustele, mille kohaselt on tõestatud, et ta oli osalenud seitsmes loetletud neljakümne ühest kontaktist.[23] Samas näib mulle, et selline lähenemine on selgitatav tema nõude subsidiaarsusega. Kuivõrd apellant nõudis põhinõudena vaidlusaluse otsuse tühistamist, tuginedes tema rikkumisele viitava tegevuse kohta tõendite puudumisele, siis tema teise võimalusena esitatud nõue lähtub kaudselt, kuid loogiliselt põhimõttest, et tema põhiargumendid lükatakse tagasi.

81. Selline menetlusmetoodika ei muuda asjaolu, et argumendid komisjoni poolt vaidlusaluses otsuses tuvastatud üheteistkümne kontakti õigusvastase laadi kohta võisid siiski omada tähtsust määratud trahvi hindamisel, kui need oleksid osutunud põhjendatuks, sest asjaolu, et ettevõtjal oli väike roll rikkumise osategudes, milles ta osales, tuleb rikkumise raskuse hindamisel ja vastavalt asjaoludele trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtta.[24]

82. Ent näib, et Üldkohus ei ole vastanud kõigile apellandi poolt esitatud argumentidele, kas õiguspärasuse kontrolli staadiumis – kontrollides üksnes apellandi osalust viiel konkurentsivastasel arutelul, olgugi et apellant oli põhjendatud vastuväidetega vaielnud vastu komisjoni poolt vaidlusaluses otsuse tuvastatud üheteistkümne kontakti õigusvastasele laadile – või täieliku pädevuse teostamise käigus, kinnitades, et kuivõrd apellant „piirdub […] väitega, et tema roll asjaomases rikkumises oli vähene“[25] ja et „põhjus, miks [talle] määratud trahv on kõrgem, seisneb selles, et tema realiseeritud müügimahud olid oluliselt suuremad kui teiste karistatud ettevõtjate omad“[26], kajastab trahvisumma asjaomases rikkumises osalemise majanduslikku tähtsust.

83. Seadmata siin kahtluse alla selle viimase seisukoha asjasse puutuvust ja suutmata kinnitada, et Üldkohus oleks jõudnud teistsugusele järeldusele, kui ta oleks analüüsinud kõiki apellandi poolt esitatud väiteid, tundub, et Üldkohus ei ole juriidiliselt õigesti võtnud arvesse kõiki olulisi asjaolusid, et hinnata apellandile ette heidetud käitumise raskusastet, ega vastanud õiguslikult piisavalt kõigile hageja esitatud argumentidele, millega taotleti trahvi tühistamist või vähendamist. Kuid just seda peab Euroopa Kohus kontrollima apellatsioonkaebuse raames.[27]

3. Järeldus esimese väite esimese osa kohta, mis seondub kolmanda väitega

84. Oma analüüsi põhjal esimese väite esimese osa kohta, mis seondub kolmanda väitega, leian, et Üldkohus on rikkunud õigusnorme, kuna ta ei analüüsinud kõiki apellandi poolt esitatud argumente, millega viimane soovis tõendada komisjoni poolt talle etteheidetud kontaktide õiguspärasust.

23 Vt tühistamishagi punktid 167 ja 191.

24 Vt selle kohta 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, punkt 86) ja 6. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, punkt 45). Ettevõtja rikkumises osalemise raskusastet võib eelkõige võtta arvesse kergendavate asjaolude hindamisel (vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Team Relocations jt *vs.* komisjon (C-444/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:464, punktid 104 ja 106).

25 Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 263.

26 Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 269.

27 Vt selle kohta 28. juuni 2005. aasta kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 244).

B. Tõendite ehtsuse küsimus

1. Poolte argumendid

85. Oma esimese väite teises osas heidab apellant Üldkohtule ette talle kohtuotsuse punktis 118 tõendamiskoormise panemist seoses sellega, et Samsungi 3. novembri 2003. aasta sisekiri ei olnud ehtne. Kui komisjon, kellel lasub rikkumise toimumise tõendamise kohustus, ei suuda selle kirja ehtsust – vastuolus hea halduse põhimõttega ja arvestades apellandi tõstatatud tõsiseid kahtlusi – kindlaks teha, tuleb seda tõendit pidada vastuvõetamatuks.

86. Apellandi hinnangul oleks komisjon pidanud vähemalt, arvestades tema enda ja Samsungi esitatud arvamusi, määrama e-kirja ehtsuse kontrollimiseks sõltumatu eksperdi. Ta peab nii tegutsema veelgi enam keelatud kokkuleppeid puudutavas menetluses, mis on karistusõiguslikku laadi.

87. Komisjon vaidleb hageja seisukohale vastu. Tõendi ehtsuse vaidlustamisel on ainus asjakohane kriteerium selle usaldusväärsus ja selle tõenduslikku väärtust tuleb hinnata juhtumi kõikide asjaolude valguses.

88. Hea halduse põhimõttest ei tulene tema kohustust tõendada tõendi ehtsust, mistõttu ta ei pea määrama sõltumatut infotehnoloogia eksperti.

89. Antud juhul täitis Üldkohus neid nõudeid, et hinnata e-kirja usaldusväärsust juhtumi kõigi asjaolude valguses ja võttes ühtlasi arvesse, et Samsungi 3. novembri 2003. aasta sisekirja tuleb käsitada kui vaid ühte elementi tõendite kogumis. Komisjon lisas, et Euroopa Kohus ei kontrolli Üldkohtu poolt tuvastatud asjaolusid, välja arvatud tõendite moonutamise korral.

2. Analüüs

a) Erinevus tõendite ehtsuse ja nende usaldusväärsuse vahel

90. Kui komisjon on suutnud tuvastada, et ettevõtja osales ettevõtjatevahelistel koosolekutel, millel on ilmselgelt konkurentsivastane eesmärk, siis on just ettevõtja kohustatud esitama muu selgituse nende koosolekute sisu kohta.[28]

91. Seoses sellega „ei saa ettevõtja piirduda viitega võimalusele, et esineda võis asjaolu, mis võis mõjutada nende tõendite [‚millele tugineb komisjon,] tõenduslikku jõudu, selleks et komisjonil tekiks kohustus tõendada, et see asjaolu ei saanud [nende] tõendite tõenduslikku jõudu mõjutada. Vastupidi, välja arvatud juhul, kui ettevõtja ei saa seda tõendit esitada komisjoni enda tegevuse tõttu, peab see ettevõtja õiguslikult piisavalt tõendama esiteks, et tema viidatud asjaolu esines, ja teiseks, et see asjaolu seab kahtluse alla nende tõendite tõendusliku jõu, millele tugineb komisjon“.[29]

92. Üldisemalt, liidu õiguses on ülekaalus tõendite vaba hindamise põhimõte. Sellest põhimõttest tuleneb, et ainus asjasse puutuv kriteerium esitatud tõendite hindamiseks on nende usaldusväärsus.[30]

93. Seoses keeruliste majanduslike hinnangutega on Euroopa Kohus täpsustanud, et liidu kohus peab nimelt kontrollima esitatud tõendite sisulist õigsust, usaldusväärsust ja sidusust.[31]

28 Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 75).

29 Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 76).

30 Vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Siemens jt *vs.* komisjon (C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:866, punkt 128) ja 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus FSL jt *vs.* komisjon (C-469/15 P, EU:C:2017:308, punkt 38).

31 Vt selle kohta 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Chalkor *vs.* komisjon (C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 54).

94. Neid parameetreid kahtluse alla seadmata leian, et tõendi ehtsuse küsimus asub tingimata selle usaldusväärsuse hindamisest eespool: tõendit, mis ei ole ehtne, ei saa pidada ka usaldusväärseks, isegi kui ta sellisena paistab.

95. Seetõttu on sobilik naasta aluspõhimõtte juurde, mis nõuab, sealhulgas konkurentsiõiguse valdkonnas, et vaidluses rikkumise toimepanemise üle on komisjon kohustatud tõendama tuvastatud rikkumisi ja esitama tõendeid, mis õiguslikult piisavalt tõendavad rikkumise tunnusteks olevate asjaolude esinemist.[32] Kohtu kahtluse korral tuleb eelistada ettevõtjat, kes on rikkumist tuvastava otsuse adressaat.[33]

96. See tähendab konkreetselt seda, et kui Euroopa Kohus kahtleb vaidlustatud dokumendi terviklikkuses ja/või selles, kas see on saadud seaduslikul teel, tuleb dokument jätta kõrvale.[34] Küsimus ei ole muus kui tõendite vastuvõetavuses. Alles siis, kui komisjoni esitatud tõendid on vastuvõetavad, võib asuda neid hindama nende usaldusväärsuse alusel.[35]

b) Kohaldamine käesolevas kohtuasjas

97. Käesoleval juhul vaidlustas apellant Samsungi töötaja poolt 3. novembril 2003 saadetud sisekirja ehtsuse. Esiteks on sellest e-kirjast olemas mitu väljatrükitud versiooni ja teiseks jõuti apellandi poolt esitatud kahes ekspertiisis järeldusele, et selle ehtsust ei ole võimalik kinnitada.

98. Nende argumentide üksikasjad avas apellant oma tühistamishagi punktides 68–86. Esiteks tõi ta välja kirja esimese väljatrüki verisooni, mis on ilma adressaadi ja ka ilma „koopia" adressaadita ning väidetavalt saadetud kell 3.27 hommikul (Euroopa aja järgi), samas kui Infineoni töötaja telefonikõne, mida selles pettuslikus kirjas mainitakse, toimus alles samal päeval. Teiseks toob ta esile erinevused esimese verisooni ja kahe järgmise verisooni vahel, millel, erinevalt esimesest verisoonist, on adressaat ja kuus teist adressaati „koopia" real, ning samuti erineb saatmise aeg. Kolmandaks tugineb apellant ekspertiisiaktile, mille kohaselt ei saa sõltumatu eksperdi hinnangul 3. novembri 2003. aasta e-kirja pidada ilma kahtlusteta ehtsaks, mida kinnitas sama ekspert ka teises ekspertiisiaktis.

99. Hoolimata nendest elementidest leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 181, et komisjon „võis õiguspäraselt järeldada, et apellant osales [ebaseaduslikes] aruteludes", tuginedes eelkõige sellele, et „ükski ekspertiis ei tuvastanud, et 3. novembri 2003. aasta e-kiri ei oleks autentne sellest ajast pärit tõend ning seda ei tõendanud Üldkohtus ka apellant". Ta lisas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 182, et apellant ei ole esitanud „tõendeid selle kohta, et komisjoni esitatud objektiivsed põhjused, õigustamaks sama kuupäevaga e-kirjast erinevate versioonide olemasolu, oleksid ekslikud".

32 Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 71).

33 Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punktid 72 ja 73).

34 Vt selle kohta 17. detsembri 1981. aasta kohtuotsus Ludwigshafener Walzmühle Erling jt *vs.* nõukogu ja komisjon (197/80–200/80, 243/80, 245/80 ja 247/80, EU:C:1981:311, punkt 16).

35 Vt selle kohta Bellis, J.-Fr. „La charge de la preuve en matière de concurrence devant les juridictions de l'Union européenne", Mahieu, St. (dir.), „*Contentieux de l'Union européenne. Questions choisies*", Bruxelles, Larcier, coll. Europe(s), 2014, lk 217–233, eriti lk 221. Lisan, et kuigi Euroopa Kohus ei ole kunagi otsesõnu tunnustanud konkurentsiõiguses kohaldatavate trahvide karistusõiguslikku laadi, on Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi „EIK") leidnud, et konkurentsiõiguse rikkumise eest määratud trahvil „on karistusõiguslik laad, nii et inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 6 § 1 on sel juhul karistusõigust puudutavas osas kohaldatav" (EIK, 27. septembri 2011. aasta kohtuotsus A. Menarini Diagnostics *vs.* Itaalia, taotlus nr 43509/08, ECLI:CE:ECHR:2011:0927JUD004350908, punkt 44). Vaatamata sellele, et EIK analüüs piirdub menetluses oleva asjaga, lubab tema põhjenduse alus seda järeldust pidada üldkohaldatavaks.

100. Nõnda toimides on Üldkohus minu hinnangul rikkunud õigusnorme, kuna ta ei järginud konkurentsiõiguse valdkonnas rikkumise eest trahvi määramisel nõutavat tõendatuse taset. Nimelt, isegi arvestamata erinevusi sellistes e-kirja olulistes elementides nagu saaja ja saatmise kellaaeg, nähtub apellandi esitatud ekspertiisiaktist, et 3. novembri 2003. aasta e-kirja ehtsust ei ole võimalik kahtlusteta kinnitada. Neid asjaolusid arvestades oleks Üldkohus pidanud selle tõendi kõrvale jätma: komisjon pidanuks positiivselt tõendama 3. novembri 2003. aasta e-kirja ehtsust ja vajaduse korral tegema ekspertiisi, mida apellant oli taotlenud.

101. Kuid Üldkohus leidis ka, et asjaolu, et 3. novembri 2003. aasta e-kirjas mainitud ebaseaduslikud arutelud aset leidsid, nähtub ka teistest tõenditest, mis koos moodustavad „tõendite kogumi". [36]

102. Ent erinevalt küsimusest, kas on järgitud tõendamiskoormise jaotuse ja tõendite hindamisega seotud norme, ei ole Euroopa Kohus pädev tuvastama fakte ega põhimõtteliselt uurima tõendeid, mida Üldkohus on nende faktide tuvastamisel arvesse võtnud. Nimelt, kui need tõendid on hangitud õiguspäraselt, kui on järgitud tõendamiskoormise ning tõendite hindamise suhtes kohaldatavaid õiguse üldpõhimõtteid ja menetlusnorme, on üksnes Üldkohus pädev hindama talle esitatud tõendite väärtust. Järelikult ei kujuta see hindamine endast Euroopa Kohtu kontrollile alluvat õiguslikku küsimust, välja arvatud juhul, kui Üldkohtule esitatud tõendeid on moonutatud. [37]

103. Seetõttu, isegi kui Üldkohtu poolt arvesse võetud tõendid on arutelu esemeks, puudutab see faktiliste asjaolude hindamist, mida Euroopa Kohus ei ole pädev apellatsioonimenetluses kontrollima. Kuivõrd Üldkohus tuvastas, et teised dokumendid kinnitavad ebaseaduslike arutelude toimumist asjaomases rikkumises osalenud konkurentide vahel, siis on 3. novembri 2003. aasta e-kirja ehtsusega seotud argument igal juhul edutu.

VI. Kohtuasja tagasisaatmine Üldkohtule

104. Olen oma analüüsis esimese väite esimese osa kohta, mis seondub kolmanda väitega, jõudnud lõpuks järeldusele, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi, kuna ta ei analüüsinud kõiki apellandi poolt esitatud argumente, millega viimane soovis tõendada komisjoni poolt talle ette heidetud kontaktide õiguspärasust.

105. Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 61 on sätestatud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse. Ta võib ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium lubab, või suunata asja tagasi Üldkohtusse otsustamiseks.

106. Antud juhul leian, et menetlusstaadium ei võimalda teha lõplikku kohtuotsust. Õiguspoolest viiks apellandi argumentide põhjendatuse hindamine selleni, et Euroopa Kohus otsustaks faktiküsimusi asjaolude pinnalt, mida Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses analüüsinud ei ole. Lisaks ei ole vaidluse aluseks olevaid faktiväiteid Euroopa Kohtus läbi vaieldud.

107. Kohtuasi tuleb seega saata tagasi Üldkohtule ja otsustada kohtukulude jaotuse üle hiljem.

36 Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 181. Vt ka vaidlustatud kohtuotsuse punkt 183.

37 Vt selle kohta 25. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel *vs.* komisjon (C-403/04 P ja C-405/04 P, EU:C:2007:52, punktid 38 ja 56) ning 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Siemens jt *vs.* komisjon (C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:866, punktid 39, 76, 77 ja 129).

VII. Ettepanek

108. Eespool toodud kaalutlusi silmas pidades ja ilma, et see mõjutaks teiste väidete hindamist, teen Euroopa Kohtule järgmise ettepaneku:

– tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 15. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Infineon Technologies *vs.* komisjon (T-758/14, ei avaldata, EU:T:2016:737), kuna Üldkohus ei ole analüüsinud kõiki argumente, millega apellant soovis tõendada komisjoni poolt talle süüks pandud kontaktide seaduslikkust, ning

– saata kohtuasi tagasi Üldkohtule ja otsustada kohtukulude jaotus edaspidi.